

A la Conferència de les Nacions Unides sobre Medi Ambient i Desenvolupament que tengué lloc a Río el 1992 s'aprovà el Programa 21, segons el qual els poders locals s'havien d'implicar directament en la preservació mundial de l'entorn i dels recursos naturals. Així varen néixer les

De Río a la Xarxa Balear de Sostenibilitat

Sebastià Verd

agendes locals que s'han estès arreu del món. A les Illes Balears hi ha, en aquests moments, 61 municipis que tenen en marxa diferents etapes del programa, tots ells agrupats a l'anomenada Xarxa Balear de Sostenibilitat, que es coordina des de la Conselleria de Medi Ambient i en la qual hi col·laboren els consells insulars. El seu objectiu és fomentar la participació ciutadana a tots els nivells i conscienciar la població que els problemes ambientals tenen solució si tots contribuïm a posar-los remei.

El 3 de juliol de 1992, milers i milers de *favelistes* de Río es veren sorpresos pels talls de trànsit i per la intensa vigilància policial que els impedia baixar dels seus barris a la gran ciutat. Aïllats en les seves fràgil cases, construïdes amb els sobrants de la població, sols no s'havien asabentat de la notícia. La premsa gairebé no entra a les barraques i la televisió només serveix per veure futbol, per seguir l'equip nacional del Brasil i la sort dels emigrants de luxe que militen en els més rics i coneguts clubs europeus. O per escoltar música: aquesta música trepidant que sembla convidar, perenment, a anar de rua, però que en realitat amaga dies i anys de fam i molta més tristor de la que aparenta. Río és una ciutat alegre. Río és

un punt d'inflació a la història. Varen ser deu dies de juliol d'enorme intensitat negociadora. La més gran cimera internacional mai no reunida. Organitzada per la Conferència de les Nacions Unides per al Medi Ambient, hi assistiren 108 cap d'Estat o de govern i hi foren representats 172 països, endemés de 2.400 ONG.

NEIX LA SOSTENIBILITAT

Feia vint anys de la primera gran cimera mediambiental, celebrada a Estocolm. Una de les ciutats de la societat del benestar havia estat l'amfitriona d'un fet extraordinari en plena guerra freda. Però aquesta guerra ja havia acabat i era hora de plantejar una nova reunió d'alt nivell, si bé per a aquesta ocasió les Nacions Unides s'estimaren més elegir una ciutat del Tercer Món. No debades s'hi havia de parlar de medi ambient, de pobresa i de desenvolupament sostenible. Per primera vegada hom sentia parlar de "sostenibilitat", un concepte encara no ben definit però que de llavors ençà s'empra indiscriminadament i exageradament. Els debats foren molts intensos i a la fi -abans que els *favelistes* poguessin tornar a circular lliurement per la ciutat- es donà llum verda a les declaracions finals i a l'aprovació dels programes d'actuació, entre els quals el Programa 21, que havia de suposar la redacció de la Carta de la Terra i el sorgiment de les agendes locals 21.

Reciclatge, alternativa eficient.

una ciutat de platges famoses. Río és el carnaval i és, també, una de les ciutats més conflictives del món. El turisme i la pobresa s'hi donen la mà.

No és un fet sorprenent: succeeix a molts altres indrets del món.

Río és una d'aquestes ciutats on la societat opulenta comparteix habitatge amb la misèria, però -evidentment- en cambres ben separades. Tan separades com la barrera que impedí, aquell dia, que els pobladors de les barraques, dels *bidonvilles*, que a Brasil es diuen *faveles* es barreguessin amb les representacions internacional que acudien a l'anomenada Cimera de la Terra i que s'hostejaven, còmodament, als hotels de la platja.

Però rere aquestes evidents contradiccions, Río marcà

Río va ser un punt d'inflació a la història ecologista. Les grans potències mundials s'havien torbat molt a reunir-se i no es volia perdre el temps. Era un moment dolç. Només feia tres anys que havia caigut el mur de Berlín. Es parlava del final dels enfrontaments i, per tant, es tractava de trobar nous paradigmes, vàlids per a totes les societats. I un d'ells, nascut entre els debats de la Conferència, era la sostenibilitat. "Els Estats -diu un dels acords adoptats a la Cimera- hauran de cooperar amb esperit de solidaritat mundial per conservar, protegir i restablir la salut i la integritat de l'ecosistema de la Terra". Però aquesta solidaritat no podia ser igual per a tothom. S'havien de superar les diferències i evitar nous tipus d'explotació dels països rics envers els pobres.

DESENVOLUPAMENT SOCIAL

En definitiva, Río va plantejar que per assolir un món mediambientalment sostenible s'havia de donar prioritats al desenvolupament social. "Tots els estats i totes les persones -deia un altre dels punts- hauran de cooperar per eradicar la pobresa com a requisit indispensable per al desenvolupament sostenible". S'havia de donar prioritats als països en vies de desenvolupament que, alhora, segons es constata, també eren els més vulnerables des del punt de vista mediambiental. En conseqüència els estats s'havien de comprometre a desenvolupar polítiques econòmiques que tenguessin cura del principi de solidaritat i de respecte pel medi ambient.

Río va ser una festa, tot i que hom era conscient que les grans decisions quedaven només embastades i que -com va succeir- no passarien de ser declaracions de principis. Declaracions com la referida a la guerra, que qualificaven, per definició, com "enemiga del desenvolupament sostenible". El món acabava de sortir de l'anomenada guerra freda i hom veia possible una evolució pacífica. La mítica revolució dels anys seixanta i setanta, quedava superada per un nou horitzó en el qual els estats més pobres podrien rebre ajuda per superar la seva crisi sense noves hipoteques. En clau interior, per exemple, es va concloure que "les dones, els joves, les poblacions indígenes i les seves comunitats, així com altres comunitats locals tenen un paper fonamental en l'ordenació del medi ambient i en desenvolupament, la qual cosa fa que sigui imprescindible comptar amb la seva plena participació per assolir el desenvolupament sostenible".

LES AGENDES LOCALS

Aquest, potser, va ser el missatge principal de Río: mentre els estats resolien les seves diferències polítiques i tractaven de compaginar els seus interessos econòmics amb un nou ordre internacional més just i solidari, les comunitats locals no podien romandre mans plegades, s'havien d'organitzar d'acord amb el principi que les solucions globals -com es veurà després a Kyoto, a la Cimera del Canvi Climàtic- sorgeixen d'actuacions locals o, més ben dit, de la suma de moltes accions locals. Per això i no per altra cosa Río va donar llum a les agendes local 21.

Amb el nom d'Agenda 21 va ser batejat un document de Río en el qual es pretenia donar forma a una estratègia fonamentada en els poders locals i en la participació dels ciutadans de tot el món. Com va dir Maurice F. Strong, el secretari general de la Conferència de les Nacions Unides per al Medi Ambient i el Desenvolupament, "l'Agenda 21 es fonamenta en la premissa que el desenvolupament sostenible no només és una opció sinó un imperatiu, tant en temes ambientals com econòmics i que, endemés, és factible. Per això requereix un canvi de prioritats en els governs i en les persones, així com un gran desplegament de recursos humans i financers a escala nacional i internacional". Es tractava, en definitiva, d'establir una aliança global per assolir un "futur sostenible, segur i igualitari a mesura que avancem cap el segle XXI". -Però: estaven disposats els estats a engegar aquesta força?

Si més no, es comprometeren a accelerar l'aplicació de l'Agenda 21 de manera global. No obstant això, allò que no tengueren en compte fou que l'evolució política internacional no aniria pel camí que s'havia descrit a Río. La Cimera, de la qual aviat es compliran quinze anys, va concloure de manera positiva. Però hom no pot dir que hagi

Calvià, Agenda pionera

Des de l'aprovació de la Carta d'Aalborg, les Illes Balears han acollit nombroses iniciatives relatives a la implantació del Programa 21. Els treballs s'iniciaren a Calvià, on el 1997 es donà llum verda a la primera Agenda Local 21 de l'arxipèlag i una de les primeres de tot l'Estat espanyol. A Río s'havia debatut un model de desenvolupament sostenible que tenia com a punt de partida la implantació d'aquest tipus d'iniciativa local, tot i fent una especial referència a l'educació i a la participació.

Es tractava, en definitiva, d'adoptar mesures tot pensant sobretot en el futur, de la qual cosa en prengué bona nota l'Ajuntament de Calvià que, al llarg de quasi una dècada, participà a tots els fòrums internacionals relacionats amb la sostenibilitat. Va ser present a Aalborg (1994), a Lisboa (1996) i a Johannesburg. Segons l'aleshores batlessa, Margalida Nájera, el missatge de Río contribuï decididament a un canvi de rumb al municipi a través de la desclassificació de sòl urbà.

D'aquesta manera, sobre la base del municipi més massificat de Mallorca, els responsables de Calvià, a través de l'Agenda Local 21, anaren redissenyant el model fins a convertir-lo, si més no teòricament, en una avançada del desenvolupament sostenible. Fruit d'això, i d'una campanya de relacions exteriors quasi perfecta, Calvià rebé entre el 1998 i el 2002 fins a vuit premis internacionals per les seves bones pràctiques mediambientals. Organismes internacionals com les Nacions Unides o el Consell d'Europa donaren per bones les teories, segons les quals la reconversió és possible.

El 1997 Calvià organitzà una cimera internacional sobre turisme sostenible directament relacionada amb l'Agenda Local recent engegada, on s'aprovà una resolució que el 2002 s'incorporà a la cimera que l'Organització Mundial de Turisme celebrà a Johannesburg en paral·lel a la segona Cimera de la Terra. A la cimera de Calvià, polítics i empresaris del món turístic, plantejaren les exigències socials i econòmiques d'una política mediambientalment satisfactòria i, per primer cop, se sentí parlar d'introduir una ecotaxa, l'objectiu de la qual era el reequilibri social i ecològic de les zones turístiques.

arribat a bon port. En el millor dels casos hem vist que la travessia és molt més llarga del que hom imaginava. Les agendes locals eren un catàleg de mesures amb un enfocament integral per als problemes ambientals regionals i sectorials. L'esperit era inequívoc. Els problemes s'havien de resoldre equitativament. Els països industrialitzats, que contaminen més, havien de fer un esforç suplementari i tothom s'hi havia d'implicar. Però en lloc de solidaritat, el món creà un nou monstre: la globalització.

La revolució pacífica que hom esperava donà pas a una revolució neoliberal que no tenia res de solidària ni tampoc de pacificadora. En lloc d'estendre l'esperit de Río s'obriren els mercats comercials i financers. Sorgiren noves formes d'explotació en el Tercer Món que, en nom de l'economia, imposaven unes noves regles del joc que marginaven la major part de la població mundial. Una situació d'injustícia que ha contribuït a alimentar els fonamentalismes que han substituït les utopies socials per la religió de l'odi.

LA CARTA D'AALBORG

Això no obstant, la globalització esdevingué un fet que no es pot aturar. Deu anys després, la Cimera de Johannesburg, coneguda també com a Río+ 10, ja no va ser ni ombra de l'anterior. Es plegaren les veles. Però res-

L'herència de Río

Tot i el temps transcorregut des de la cimera de Río i dels decebedors resultats de Johannesburg, a aquesta ciutat sud-africana es mantengueren en peu els principals acords de 1993, sobretot els referits a l'energia, a l'aigua, a la biodiversitat, al comerç i a la pobresa.

Aquest són els reptes que les agendes locals han heretat:

Energia: Incrementar l'accés a les fonts d'energia renovable. La Unió Europea proposa incrementar les energies renovables en el 2% anual per tal d'arribar al 15% més l'any 2015.

Aigua i sanejament: Es proposa reduir a la meitat la població que viu sense aigua potable i clavegueram. Actualment hi ha al món una població de 2.400 milions de persones que no gaudeixen de les mínimes infraestructures de sanejament.

Biodiversitat: Evitar la pèrdua de biodiversitat. Segons les Nacions Unides, el 12% de les aus i el 25% dels mamífers de la Terra estan en perill d'extinció.

Comerç: La cimera de Johannesburg ratifica els acords de l'Organització Mundial de Comerç de Doha on s'estableix la prohibició de subvencionar als països rics les produccions que exporten els pobres.

Pobresa: S'insisteix en el 0,7% del PIB com a compensació del Primer Món als països pobres.

Turisme: A Johannesburg, l'OMT declarà que el turisme havia de ser culturalment i mediambientalment respectuós amb els països receptors. Només feia un any de l'11 de setembre i s'era en plena crisi turística mundial. Els congressistes apostaren per un turisme que contribueixi al desenvolupament dels pobles "per tal de combatre la misèria", allunyar-se de qualsevol tipus de neocolonialisme i ajudar al coneixement entre cultures d'origen i evolució diferent.

tava, almenys, una idea en peu: el compromís de les comunitats locals. Una idea que s'havia consolidat el 1994 a la ciutat danesa d'Aalborg, on 80 municipis europeus es comprometeren a dur endavant el Programa 21. Es va signar l'anomenada Carta d'Aalborg "de les ciutats i pobles europeus cap a la sostenibilitat" en la qual es preveu que les autoritats locals dediquin un esforç prioritari amb relació a la conscienciació i a les mobilitzacions ciutadanes a favor del desenvolupament sostenible. Hom era conscient que la capacitat de càrrega del medi ambient, a nivell mundial, arribava a límits insuportables i que, en aquest context, l'Agenda 21 es presentava com una eina de treball ben útil.

L'AGENDA 21 A TERRA A CALVIÀ

Les propostes d'Aalborg s'estengueren immediatament per tota Europa. Aquest mateix any, l'Ajuntament de Calvià inicià la seva primera diagnosi per a una Agenda Local que s'aprovà, finalment, el 1997. Pràcticament al mateix temps, el 1995, el Govern balear -a l'empara del programa Ecotur- ja havia impulsat la realització de diagnòstics ambientals a sis de les principals zones turístiques de les Illes i, per part seva, el Consell de Menorca elaborà un Pla

de desenvolupament sostenible d'àmbit insular dirigit a formar part de la declaració de l'illa com a Reserva de la Biosfera.

De llavors ençà, amb més o menys intensitat o projecció pública, s'han realitzat i aprovat nombrosos plans d'acció ambiental, alguns dels quals es varen relacionar amb estudis previs a l'aprovació de les DOT, les directrius d'ordenació territorial de 1999 o amb la posterior redacció dels plans territorials de cadascuna de les illes. En el mateix any de les DOT s'aprovaren els plans ambientals de Sant Antoni de Portmany i de Fornells. I així, el 2002, el Govern de les Illes Balears creà la Xarxa Balear de Sostenibilitat, per donar peu a estendre les agendes locals a la totalitat dels municipis de les tres illes.

Actualment hi ha seixanta-un municipis de Balears -el 80% del total- que han signat la Carta d'Aalborg i que s'han incorporat a la Xarxa. Vint-i-dos d'aquests municipis han acabat tot el procés d'elaboració de les agendes i han passat a la fase del Pla d'acció, un pla que es pretén participatiu i que abasta tot el ventall possible de la sostenibilitat: la mediambiental, evidentment, però també la sostenibilitat social i econòmica. Això no obstant, no a tots els municipis hi ha el mateix grau d'implicació. Hi ha, en general, una mancança important que és, justament, en un dels punts que més es destaquen a la documentació de Río: la participació ciutadana.

Aquesta és la principal crítica que hom pot fer a un procés obert fa catorze anys i que, teòricament, suposa la major mobilització de tota la història de la humanitat a favor de la sostenibilitat. A les Balears aquesta mobilització s'ha donat. En el cas de Calvià fins i tot assolí múltiples reconeixements internacionals, com la distinció atorgada a la Cimera de Johannesburg. Però la realitat és diferent. El 2005 en una jornada d'avaluació organitzada per la Conselleria de Medi Ambient es va concloure que "una de les mancances més esteses i que demanden una solució immediata és la baixa participació ciutadana i la pèrdua d'interès en el seguiment del procés".

En aquesta anàlisi no hi era aliena la situació econòmica i social que travessen les Illes, després d'una crisi turística que encengué les alarmes i de l'inici d'una nova fase econòmica expansiva que es caracteritza per un nou boom constructor i per un increment desbordant de la població. Tot plegat, unit a una "cohesió social desordenada", a un "teixit associatiu desmotivatiu" i a una "manca de lideratge polític" provoca que la gent no s'impliqui com correspondria. No hi ha una sola causa que justifiqui la baixa participació sinó un conjunt de circumstàncies que obliguen a fer anàlisis més complexes i, sobretot, a animar els municipis que duguin endavant les agendes locals.

En aquest sentit, l'avaluació feta a les III Jornades d'Agendes Locals a Balears encoratjà els ajuntaments a implicar els ciutadans en les seves respectives agendes per, entre altres coses, aprofundir en el coneixement de la realitat social de cada municipi i perquè la població estigui informada de les actuacions de l'Agenda. L'objectiu és clar: participació és igual a informació o a coneixement. "La implicació -es diu a les conclusions- promou conscienciació i per tant que els participants siguin conscients de la realitat tècnica i econòmica a l'hora de posar en marxa un determinat projecte".

D'altra banda, és important que el major nombre possible de ciutadans puguin aportar les seves idees i participar en els processos de gestió de les comunitats locals.

Entrevista a Josep Martorell, membre de l'equip coordinador de les Agendes Locals 21

Josep Martorell forma part de l'Oficina de l'Agenda Local 21 que des de fa anys manté oberta la Conselleria de Medi Ambient per coordinar i donar suport a totes les iniciatives relacionades amb les agendes locals que, inspirades en la filosofia de Río, pretenen una resposta local als problemes de la sostenibilitat. És biòleg i comparteix la feina amb un arquitecte i un tècnic superior de turisme. Un treball que desenvolupa de manera continuada gairebé fa un lustre per damunt de les conjuntures polítiques, la qual cosa reforça allò que és un dels fonaments de les agendes: la participació ciutadana.

Fòrum dels ciutadans

S. V.

-La seva feina és donar suport i coordinar les agendes locals, com ho fa?, com s'hi implica en aquesta feina?

-Con vostè diu, form part de l'equip que coordina el treball de les agendes locals de Balears, des de la Conselleria de Medi Ambient. Som un equip ben avingut, format per tres tècnics, dirigits o coordinats per Guillem Chacártegui i a les ordres de la Direcció General de Qualitat Ambiental i Litoral. Què com m'hi vaig implicar?, doncs l'equip està format per un arquitecte especialitzat en qüestions urbanístiques, un tècnic superior de turisme i jo mateix, que som biòleg. Tot d'una que vaig llicenciar-me em vaig dedicar a la biologia marítima per, a continuació, passar a l'ensenyament. No és que l'ensenyament no em satisfaci, però vaja... em sent més còmode en la recerca o, almenys, sent a la primera fila. Amb tot això sorgí el tema de les agendes locals. M'hi vaig implicar d'immediat i amb entusiasme, com tot l'equip.

TRES VÈRTEXS

-I a l'oficina, com s'organitzen un arquitecte, un tècnic superior de turisme i un biòleg?

-Ens complementam. Medi ambient, turisme i territori són els tres principals vèrtexs del nostre model de desenvolupament a les Illes, de manera que cadascun de nosaltres aporta una visió sectorial. Això no obstant, però, per raons pràctiques ens hem repartit els municipis, perquè no tota la feina es refereix a la nostra especialitat concreta. Ens repartim les àrees i els municipis. A efectes organitzatius actuam de manera global. Vaja, que procuram tocar tots

"Una agenda local és un pla d'acció a curt, mitjan i llarg termini, que s'ha decidit i consensuat a través de la participació ciutadana"

els temes dins les agendes locals dels municipis que tenim assignats, però actuam com a assessors de la nostra especialitat a la resta.

-S'ha parlat molt de les agendes locals, però, segons vostè, què són? Com les definiria?

-Una agenda local és un pla d'acció a curt, mitjan i llarg termini, que s'ha decidit i consensuat a través de la participació ciutadana i l'objectiu del qual és millorar la qualitat de vida d'un municipi concret... tot tenint sempre en compte la sostenibilitat. Hem de procurar que aquests plans no es converteixin en cartes als reis, sinó que aquests projectes definits per la participació ciutadana siguin realistes des del punt de vista de la sostenibilitat.

AGENDES LOCALS PER TOT ARREU

-Les agendes sorgeixen a Ríu, però la seva aplicació no va ser immediata. Com sorgeixen a Balears?

-En un principi, l'Agenda que més sonava era la de Calvià, quan la batlessa era Margalida Nájera. Des de Calvià es

va fer molta difusió dels projectes. Fins i tot reberen premis internacionals. I la resta de municipis aprofità aquesta estirada mediàtica, de manera que a poc a poc es varen implantar la resta d'agendes locals, amb major o menor èxit però amb prou eficàcia, de manera que al dia d'avui només queden quatre municipis en els quals encara no s'ha començat el procés. A la resta ja s'ha engegat i en vint-i-nou casos ja hi ha projectes consensuats i en marxa. Els municipis més avançats són els de Menorca i, també, els de Mallorca i els que menys els d'Eivissa. Però, uns més endarrerits i altres més avançats les agendes locals s'implantaràn a totes bandes. A Calvià, després del canvi polític, s'han tornat a reprendre les tasques i a Palma les han iniciat amb prou força a pesar de la complexitat que suposa posar en marxa un projecte d'aquesta trosada a un municipi gran.

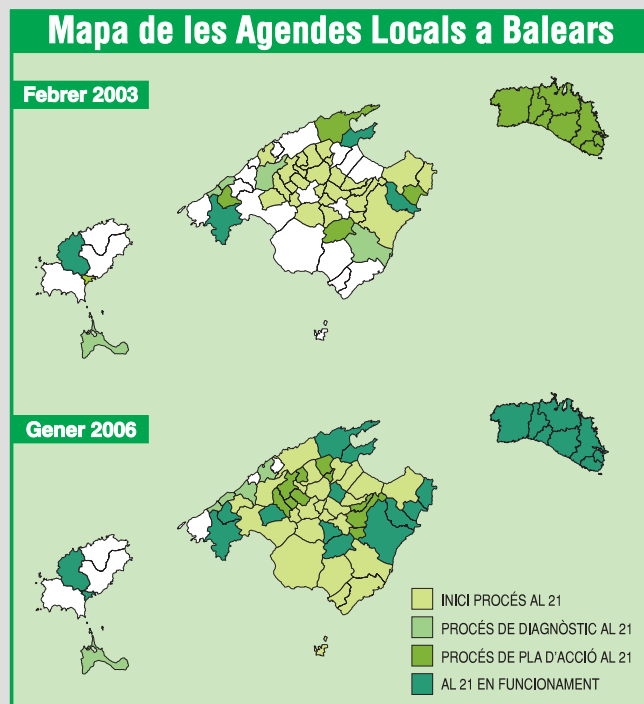
-Quin són els principals eixos d'actuació?

-En el nostre cas, tenim un objectiu fonamental: el foment de la participació i a través d'aquesta, que els fòrums ciutadans nascuts a l'ombra de les agendes facin propostes concretes als seus ajuntaments. És una forma

Estat de l'Agenda Local 21 (a 4 de maig de 2006)

Municipis de les Illes Balears: 67 (Mallorca 53, Menorca 8, Eivissa 6)							
Inici	C. Aalborg	Diagnòstic			Pla d'Acció		XBS
No han iniciat l'AL 21	Només han signat l'adhesió a la Carta d'Aalborg	Diagnòstic començat	Diagnòstic: acabat (1) aprovat pel Fòrum (2) o pendent d'informar (3) o informat pel CEI (4)		Han iniciat el Pla d'Acció	Pla d'Acció: acabat (1) aprovat per l'ajuntament (2) o pendent de validar (3) o validat pel CEI (4)	Pla d'Acció ratificat per la CBMA i registre
Andratx	Banyalbufar (T) Deià (T)	Bunyola (T) Escorca (T)	Algaida (P) Campos (M)	1	Alaró (R) Ariany (P)		Alcúdia (N) Artà (N)
Sant Josep	Estellencs (T)	Esporles (T)	Inca (R)	4	Binissalem (R)		Calvià
Santa Eulàlia	Fornalutx (T)	Llucmajor	Lloseta (R)	1	Búger (R)		Capdepera
Sant Joan de L.	Sóller (T)	Muro (N)	S. Eugènia (P)	1	Campanet (R)		Llubí (P)
	Valldemossa (T)	Palma	Selva (R)	4	Consell (R)		Manacor
	Formentera	Sa Pobla (N)	Sencelles (P)	1	Costitx (P)		Marratxí (R)
		S. Margalida (N)	Ses Salines (M)	1	Felanitx		Montuïri (P)
		Santanyí			Lloret (P)		Petra (P)
					Mancor (R)		Pollença (N)
					Maria de S. (P)		Porreres (P)
					Sant Joan (P)		Puigpunyent (T)
					S. Maria (R)		Sant Llorenç
					Sineu (P)		Son Servera
							Vilafranca (P)
							Eivissa
							Sant Antoni
							Alaior
							Ciutadella
							Es Castell
							Es Mercadal
							Es Migjorn
							Ferrerries
							Maó
							Sant Lluís
Total: 4	Total: 7	Total: 9	Total: 8		Total: 14	Total:	Total: 25

Mancomunitats: P=Pla de Mallorca, R= Es Raiguer, T=Tramuntana, M=Migjorn de Mallorca, N=Zona Nord

nova d'implicar-se amb la problemàtica local. Als ciutadans se'ns demana que anem a votar cada quatre anys per elegir els nostres regidors i després, sembla com si ens haguéssim de desentendre de la gestió municipal fins a les següents eleccions. Les agendes locals pretenen evitar aquest buit i fer que a cada municipi es creï un fòrum ciutadà integrat per persones compromeses, a les quals es demana que facin propostes. I sí, com li he dit, partim de la base que totes aquestes propostes han de ser sostenibles, llavors comprendrà que l'aportació és molt important, ja que suposa un compromís de tota la ciutadania i no només dels responsables polítics.

UN BOLLA QUE RODA

-S'ha referit a Calvià. És veritat que a les passades legislatures es donà molta importància a les agendes locals. Se'n sentia parlar molt, potser perquè hi havia una forta pressió mediàtica. Però ara no tant. A pesar de tot el que vostè em diu, la impressió és que les agendes locals passen més desapercebudes.

-Jo no estic d'acord amb el que diu. Crec que es fa una bona feina i que els resultats s'han començat a veure. Pensi que aquesta, la de la sostenibilitat, és una roda mala de moure, però que tot d'una que roda no es pot aturar. Hem entrat en una nova cultura de participació i això costa. No és fàcil convèncer la gent perquè després d'una feixuga jornada laboral, llevi hores a la família o al lleure per reunir-se a debatre qüestions municipals. No és bo de fer, encara que només sigui un pic cada mes. Però, a poc a poc la bolla de neu, amb el sentit més positiu, es fa més grossa. Encara queda un bon tram per recórrer, molt de marge per créixer. Però estic convençut de l'èxit de les agendes locals, si més no aquí, a les Illes.

-Parlam de sostenibilitat, de participació, però què li sembla si posàssim qualche exemple pràctic?

-Se'n poden posar molts d'exemples. Damunt la taula te-

nim un llarg llistat de projectes concrets per als quals els municipis ens demanen subvenció. En demés, cada municipi té el seu propi Pla d'acció, però, per exemple, tenim el cas de Sant Llorenç des Cardassar on es proposà treure la circulació del casc urbà. O el de Puigpunyent on, a suggeriment del Fòrum ciutadà, s'ha posat en marxa un sistema de compostatge municipal per reaprofitar el fens. En aquests casos les institucions com el Consell o el Govern hi poden participar mitjançant subvencions, però hi ha molts d'altres projectes que són finançats pels mateixos ajuntaments o que no necessiten doblers.

CONFIANÇA EN EL FUTUR

-En qualsevol cas, personalment, creu que els objectius marcats a Rio o a Kyoto, per fer esment de dues de les darreres grans cites mediambientals, es compleixen?

-A nivell personal, estic convençut que sí. Les agendes locals són una bona eina. No l'única, però sí important, perquè això de demanar directament a la gent què faria per millorar la qualitat de vida del seu municipi és nou. I

funciona. Al principi, com li deia, sembla que allò que es demana és una carta al reis. Sembla que el Fòrum ciutadà ha de tenir una varreta màgica per fer doblers o que si no, no servirà de res. Però no... la gent s'adona que el que és important és el compromís. La gent se'n tem que si s'ajunten per demanar coses concretes les administracions responen.

"Estick convençut que sí. Les agendes locals són una bona eina. No l'única, però sí important"

-En termes més generals, la societat respon a aquestes iniciatives o queden a un àmbit reduït? Per exemple, si parlam de sostenibilitat a les Illes Balears i ens referim al transport, és evident que es continua afavorint el transport privat en contra de les directrius de Kyoto.

-Estic segur que les agendes contribuiran a pal·liar la situació tot partint d'una situació que, sens dubte, no és bona, però que entre tots es pot millorar. Sens dubte contribuiran a canviar els comportaments socials. És una roda, és una bolla que costa que comenci a redolar. Vostè parla de Kyoto. Doncs bé, sense sortir de Mallorca hi ha molts de projectes de mobilitat, a escala local, on molts fòrums proposen mitjans de transport alternatiu, com és potenciar l'ús de la bicicleta.

-Tot plegat, no és una mica utòpic?

-Semblarà que som part interessada, i sí ho som, però no més que qualsevol altra persona. Crec que els grups comencen sent petits però que a mesura que els projectes cristal·litzen s'hi sumarà més gent. La gent pot estar darrera la roca però al final participarà, sobretot quan s'adoni que no és una acció en solitari, sinó que al darrera hi ha un moviment internacional. Nosaltres a les Illes hem creat la Xarxa Balear de Sostenibilitat que, alhora està integrada en una xarxa estatal. I mantenim contactes amb Hannover que és on hi ha el quarter general europeu de les agendes locals. A aquesta bolla ja no hi ha qui l'aturi.

El despatx del director general de Qualitat Ambiental i Litoral, Ventura Blach, està presidit per un tauló de retrats amb paisatges d'unes illes que formen part del rècord.

El punt de mira de la sostenibilitat

S.V.

Qualitat sap molt bé el valor que tenen aquestes imatges que, encara que irrecuperables, conviden a preservar un entorn que al capdavant és el principal patrimoni d'una comunitat que viu del turisme. Blach, en l'anterior legislatura, fou director de l'IBATUR. Coneix l'Administració i la maquinària interna dels partits polítics. I el turisme. És a dir, la fórmula segons la qual els projectes poden esdevenir realitats.

-El Govern s'ha mostrat decidit partidari de les agendes locals. Fins a quin punt arriba el seu compromís?

-Fins dalt del tot. Des d'un principi aquest govern ha deixat clar que volia donar suport al cent per cent a les agendes locals 21. De fet, qualsevol pot comprovar que en aquests tres anys de govern del PP hem fet una feina important. Cada any hem incrementat les ajudes, perquè creim que el futur passa per aquest sistema de gestió ambiental. No només perquè es tracti de donar resposta a les demandes

de la gent o dels turistes que ens visiten, sinó per llegar als nostres fills i néts uns pobles i unes ciutats dignes de ser viscudes. Per això creim en la participació ciutadana a l'hora de dissenyar aquest futur. La gent és la que ha d'opinar sobre el que vol. Per això aquest Govern continuarà donant suport a tots els ajuntaments que promoguin agendes locals, tant amb finançament com amb ajuda tècnica.

-Diu que s'ha d'escoltar la gent. Però aquesta és una virtut política que més aviat s'oblida.

-Nosaltres no. Nosaltres escoltam la gent.

-Sobre les agendes locals hi ha infinitat de pàgines web i totes elles parlen de participació ciutadana. Hi ha molta literatura. Però, com és la realitat? Les agendes locals continuen sent desconegudes per a la majoria de la gent.

-Segurament encara hi ha molt de camí a recórrer, però des de la Conselleria feim molta feina perquè les agendes siguin conegudes i no només això, sinó que siguin eines pràctiques per fer propostes. Feim una feina conjunta entre ajuntaments i consells insulars. És veritat que costa fer participar la gent, però els ajuntaments tenen cada vegada més clar que han de fomentar aquesta participació. Com a prova: Porreres, on aquest estiu hi va haver una concentració multitudinària al santuari de Mont-i-sion. Els batles saben que s'ha d'escoltar els ciutadans. I és aques-

ta confiança entre ciutadans i polítics que farà que les agendes locals siguin decisives per al futur de la nostres Illes. Gairebé tots els municipis s'hi han apuntat, només n'hi ha quatre que encara no han començat, però que ho faran aviat.

PALMA, ENDAVANT

-Entre els darrers que han començat hi ha Palma...

-Els treballs de Palma es troben ja en fase de diagnòstic. Però en només un any s'ha avançat molt. La regidora que se n'encarrega, Catalina Terrassa, n'està entusiasmada. Tot i que dur una agenda local a una població que supera els quatre-cents mil habitants és molt complicat.

-La participació es més difícil.

-Sí, però no és cap obstacle insalvable. Els ajuntaments petits ho tenen molt més fàcil, perquè tothom s'hi coneix, però els grossos han respost d'una manera molt satisfactòria. A Manacor es fa una gran tasca i també a Calvià, on s'ha reprès l'agenda amb molta força. Marratxí aplica ja el diagnòstic... És cert que en totes aquestes qüestions fa falta un lideratge i que quan els batles s'hi impliquen de manera ferma tot funciona millor. Aquesta potser sigui la clau. Al capdavant el futur de tots els nostres municipis passa per una bona gestió ambiental. No hi ha altre camí.

EL PUNT D'EQUILIBRI

-Què és la Xarxa Balear de Sostenibilitat?

-És una xarxa supramunicipal formada per tots els municipis que han complert totes les fases de l'agenda local i que ara apliquen els programes. És a dir, que compten amb el vistiplau dels consells insulars i que han superat els requisits de la Comissió Balear de Medi Ambient. Ja són vint-i-cinc. Precisament, la primera reunió de tots plegats la férem a Hannover. I de llavors ençà hem celebrat reunions periòdiques. La Xarxa és una realitat viva que manté contactes tant amb la xarxa espanyola com amb la internacional, que té la seu a Hannover.

-Tot això és retòrica o realitat? Parla de sostenibilitat des d'un Govern que ha fet les majors infraestructures viàries mai no realitzades a les Illes.

-No és retòrica, és realitat i ho demostram cada dia. De totes maneres les agendes locals no són un tema del Govern sinó dels ajuntaments. Nosaltres només hi som per ajudar. Si no hi creguéssim no hauríem augmentat la partida pressupostària de 70.000 euros anuals a 450.000. Hi estam compromesos. Hem parlat batle per batle per animar-los a engegar les agendes locals. I des de cada poble s'ha elegit lliurement el camí a seguir. Uns fan feina sobre els residus, altres amb les infraestructures, altres amb programes de preservació de la natura. En qualsevol cas, jo no crec que el Govern hagi fet cap política d'infraestructures exagerades, sinó que ha atès la necessitat de la població. El que importa en totes aquestes qüestions és l'equilibri. Un equilibri entre l'ecologia i el que és el motor econòmic de les Illes, el turisme. Trobar el punt d'equilibri és molt important.